

Azt hiszem, a szegedi szabadtéri tíz esztendő történetében előadást nagyobb érdekesség még nem előzött meg, mint az idei János vitézét. Nemcsak abból gondolom ezt, mert jegyeket hónapok óta nem lehet rá kapni, hanem azért is, mert a főpróbát legalább háromezren nézték végig. Saját tapasztalataimból tudom, hogy a tíz év alatt ennyien még egyetlen próbán sem ültek.

Mindezzel együtt, miután a közönség ily módon megismerte a rendező, Kertész Gyula elképzeléseit és megoldásait, bizonyosfajta elégedetlenség is jelentkezett. Ugyanis, mint kiderült, a rendező elvetette a színrevitel konvencionális megoldásainak egy részét. Nem vonultatott fel például lovakat, nem szerepeltetett birkanyáját, vagyis elhagyta azokat a megoldásokat, amelyek sokak szerint a Dóm előtti színpad látvány-lehetőségeinek lényegéhez tartoznak. Szűrőkébe vált-e ezzel az előadás? Bizonyos értelemben feltétlenül. Csak hogy ez művészileg valóban nem szegényedés, hanem gazdagodás: szakítás az olcsó hatáskeresés legigénytelenebb eszközeivel. Mint a bemutató tapasztalatai bizonyítják, a közönség enélkül is megkapta, amit látványban, színben, pompában várt az előadástól.

A második és harmadik felvonás szép nyitóképpel például nyílt színi teps fogadta; ez is elég dokumentum lehet arra, hogy a rendező erre vonatkozó elgondolásai nem hibásak. A szabadtéri hagyományai azonban ezzel nem merülnek ki. A Dóm előtti színpad tradíciói a monumentális és a látványosság alapelveivel a dinamikus tömegmozgást tették. Ha Kertész Gyula rendezését ezzel az alapelvvel szembeállítjuk, rögtön dokumentálódik az idei János vitéz előadásának egyik gyengesége, az előadás szervezőképességének statikussága. A szabadtéri hagyományos stílusa és törvényei szerint nem egyszerűen a tömegek pusztá jelenléte a fontos, hanem mozgásuk dinamikája. Kertész Gyula viszont jelenlétük mozdulatlanásával, egyszerű dekorativitásával operál, s csak az előadás egy-két fordulópontján lendíti ki a tömegeket, a kórust és a statisztériát merev állóhelyzetéből. Ez kétségtelenül hiba, az előadásnak; a rendezés nem tudta megszervezni a tömegek ténylegesen funkcionális jelenlétét.

Ez a statikusságba dermedt dekorativitás a produkció egyik negatívuma. A másik Székely László díszleteinek mozaikszertű szétszórtsága. A díszlettervező törekvései abban mindenképpen helyesek: a tömegek és díszítők, hogy egyetértve a rendezővel, nem csatlakoztak a színpadképi megoldásának „birkanyájához” szelleméhez, abban viszont már nem, hogy díszleteiből hiányzik az egység. Mintha több előadás maradék-díszleteleiből rakták volna össze a színpadi képet. Stílusban és jellegben egyaránt kevés köze van például a gonosz mostoha házában részletező, aprólékos naturalizmusához, mondjuk, a fák nagyvonalú és a lépcsők még nagyobb vonalú kidolgozásához. Mindez csak részben tudatos művészi törekvések eredménye, részben gyakorlatlan következménye: Kertész Gyula és Székely László egyaránt most lép először önálló produkcióval a szabadtéri közönsége elé. Hibák jórészt ebből a helyzetből következnek.

Bizonyos egység viszont kétségtelenül érvényesül a közreműködő művészek teljesítményében, bár ez az egység mindenekelőtt kétségkívül jelleg és stílus jelent, s nem megoldásbeli színvonalat. Ennek lényege: beülmáradas azon az operett-népszínmű daljáték stíluson,

amit a János vitéz képvisel. A legszerencsésebben talán a gonosz mostohát alakító Gobbi Hilda és a falu csőzének szerepét játszó Alfonsó valószínűleg meg ezt a stílust. Mit mondjunk róluk? Szinte minden jelenetüket nyílt színi teps fogadta a közönség! Szolidabb színvonalat, de feltétlenül színvonalat jelentett az Iluska—János vitéz kettős. Andor Éva és Palcsó Sándor egyaránt kedves, szeretetreméto, rokonszenves embert állított színpadra. A produkció harmadik színvonalát regege a Kibédi Ervin (francia király), — Dunszt Mária (francia királykisasszony) — és Hlatki László (Bartoló) trió. Sok szellemes és hatásos eszközzel megoldott jeleneteket megérdemelten köszöntötte taps. Az ilyen szempontból negyedik csoport, a népszínmű-hagyományokhoz legszembetűnőbben ragaszkodó és néhol a túlját-

zás eszközeivel is operáló Dene József (Bagó) és Katona Lajos (Strázsmester) duó — minden dicsérendő eredményük ellenére — tetszett a legkevésbé.

Néhány szegedi színész is közreműködött az előadásban. Közülük elsősorban Kerpely Judit, Mentés József, Kovács János, Zádori István és Bordás Dezső epizód-alakítása dicsérendő.

Nagyon tetszett Barkóczy Sándor szíles koreográfiája. Márk Tivadar jelmezei viszont már csak részben; nem világos például, hogy a gonosz mostoha jelmezeinek megtervezésében miért fordult el a produkció a mese-szerűségi egyfajta realizmus irányába.

A zenekart — elsősorban népszínműre vonatkozó utalások erőteljes hangsúlyozásával — Rubányi Vilmos vezette.

Okrós László

Somogyi Károlyné felvétele

János vitéz (Palcsó Sándor) és a francia király (Kibédi Ervin) kettősé.

Táncos lábú nyelvrokonok

Beszélgetés az izsevszki együttes vezetőivel

Hogy az udmurt, azaz a finnugor nyelvcsaládba, annak úgynevezett permi ágához tartozik — még az egyetemről volt szerencsém tudomást szerezni. Am, hogy ezzel a nyelvi rokonsággal mit lehet kezdeni ma, a huszadik század derekán, arról a szakszervezeti néptánc-fesztivál másnapján este, félórával a külföldi együttesek bemutatkozása előtt győződtem meg az újszegedi szabadtéri színpad lábánál.

Tolmácsra vártunk, s hogy rendelkezésre álló percek addig se töltődtek haszontalanul, szerény képességemhez mérten, az orosz és magyar szavakat furcsán keverő taglejtésekkel igyekeztem G. N. Buhtyjevet tudtára adni: a fesztiválra érkezett izsevszki együttesről tőle, az udmurti szakszervezeti küldöttség vezetőjétől szeretnék információkat kapni. Mire Buhtyjevet lelkes méltatásba kezdett Szegedről, a város hangulatos utcáiról, házairól — s én némi rezignáltsággal megint lesújtó véleményem nyugtáztam nyelvstudasomról, meg a szétszakadt nyelvi rokonság jelen állapotáról. Szerencsére a tolmács hamar kimentett.

Így gyorsan kiderült: a Szovjetunió Udmurt Autonóm Köztársaságának fővárosából, Izsevszkből érkezett gépgyári tárcegyüttes 30 éves, s 1953-ig szinte teljesen ismeretlen művészeti

csoport volt. Országos sikereit 1937-től datálhatók, amikor is köztársasági fesztivált nyertek Udmurtban. Ezt követően Izsevszkből gyönyörű kulturális palotát építettek a táncosoknak, ahol komoly művészi műsorokkal léptek fel. A társulat töretlen fejlődésének fontos dokumentum-állomása: 1963 — amikor szintén köztársasági néptánc-seregszemle alkalmával a kitüntető „népi” elnevezést kapták; az 1965-ös moszkvai jutalomjáték; a Nagy Októberi Szocialista Forradalom tavalyi jubileumi éve; mikor az urali körületben turnézó gépgyári együttes a szovjet néptánc-mozgalom legmagasabb kitüntetését kapta Szverdlovszkban.

Buhtyjevet elnézést kért, mennie kellett a táncosokhoz. Otthagytva viszont Ty. G. Gundarint, az együttes művészeti vezetőjét és V. G. Gracsov koreográfust, akik készséggel beszéltek a Káma folyó környékéről, a „motorok városáról”. Izsevszkről, meg természetesen az együttesről. Elmondták, a gépgyári táncgyűttesben lakatosoktól maróskig seregnyi üzembeil táncol, de találni köztük gimnazistákat, egyetemi hallgatókat, pedagógusokat, orvosokat is. Ma már olyan tervszerű munkát végeznek, hogy az együttesen belül valóságos szervezeti rend alakult ki: a 150 tán-

Vasárnap délbén megnyílt a IX. Szegedi Nyári Tárlat. Az ünnepi hetek egyik leg- rangosabb, országos figyelemmel kísért képzőművészeti kiállításának megnyitó ünnepségén jelen volt Siklós János, a megyei pártbizottság titkára, dr. Perjési László, a Szeged városi pártbizottság első titkára, dr. Biczó György, a Szeged m. j. városi tanács vb elnöke, Hantos Mihály, a Csongrád megyei tanács vb elnökhelyettese is. Dr. Bálint Alajos, a Móra Ferenc Múzeum igazgatójának köszöntő szavai után dr. Ortutay Gyula akadémikus, a TIT országos elnöke mondott megnyitó beszédet. A nyári tárlat idei díjait dr. Biczó György adta át. A IX. Szegedi Nyári Tárlat emlékérmét és az 5 ezer forintot jutalmat Ligeti Erika szobrászművész, Szurcsik János Munkácsy-díjas festőművész, Tóth Sándor szobrászművész és Zombori László festőművész kapta.

A kiállítás megnyitása előtt a városi tanács végrehajtó bizottsága a Tisza-szálló tükörtermében fogadást adott a kiállító művészek és meghívott vendégek tiszteletére.

A Móra Ferenc Múzeum Horváth Mihály utcai képtárában néhány hétig a magyar festők, szobrászok, grafikusok újabb munkáinak leg- rangosabb válogatása várja a látogatót. Aligha túloz ez a minősítés, hiszen az elmúlt évtized alatt Szeged nemcsak a játékok hangos városa lett, de a sok hazai műteremben készült kép, szobor, rajz csendes bemutatóhelye is. A képzőművészet barátainak képzeletbeli előjegyzési nap-tárában már kitérő lehetetlenül ott a figyelemre: Szeged, július vége — vagy augusztus eleje —, nyári tárlat!

A rendszerességnek ez a biztonsága a most kiállított művekből is sugárzik. A közel 250 műtárgy éppen a maga szótlan újdonságával mondja el, alkotója éppen erre a közös bemutatóra készítette, hogy a felsorakozó művészeknek már nagyonis számon tartott programpon-tja a nyárról-nyárra megis-

cos életkor és táncstudás szerint három csoportban dolgozik. A törzsgárdához tartozó 40 táncosból 32 jött Szegedre — három tangó-harmonikás és két énekes szólistával. Szegeden kívül Makón és Ásotthalmon szerepelnek még a megyében, s vendéglátórujuk során Balatonboglárra is ellátogatnak.

Nikolényi István

Wengraf

Lengyel József novellájából maga a szerző írt tv-játékot — néhány társszerző társaságában. A kollektív munka sikeresnek bizonyult: alighanem az utóbbi évek legjobb, hazai fogantatású tv-kamaradramáját láthatuk vasárnap este.

A siker okait könnyű meg- fejteni. Az első és legfonto- sabb az, hogy a képre-váltak éppen drámai csomópontjai- nál bontották ki a remek Lengyel-írást; a második pedig az, hogy a szerkesztésben a maximális tömörségre tö- rekedtek. A jó novellák szüksévszerűsége kelt életre a félzsido fasiszta karrierista Wengraf története, s drámája éppen ebben a feszes elő-

Liebmann Béla felvétele

Zombori László festőművész átveszi a IX. Szegedi Nyári Tárlat díját dr. Biczó Györgytől, a városi tanács vb elnökétől. Középen: dr. Ortutay Gyula akadémikus

méltódó szegedi bemutatko- zás.

Az idei nyári tárlatot né- zeve ez a kiegyensúlyozott bi- ztonság fogja meg leginkább a látogatót: a jó irányban haladó, kellő sebességű, szí- vesen látott újdonságaival nemesen művelő, szórakoz- tató utazás megnyugtató bi- ztonsága.

Mert hogyan volna meg- nyugtató érzés látni, miképp lépnek évről évre előbbre a nemrég még pályakezdő fia- talok, s hogy szólnak egyre higgadtabban egyre tisztáb- ban a már régebben szem- mel tartott idősebbek! A nekünk leginkább kedves, fiatal festőkről szólva: a leg- nagyobb örömet, kétségkívül a díjazott szobrászok — Ligeti Erika és Tóth Sándor — munkái is, amelyek közül Ligeti Erika „kollektívából” különösen a Bábfejstívl-sorozat esupa- mító Zoltánfi István mester- mód megfestett, motívum- gazdag képére, s az ismét — joggal — szereplő Veres Mi- hály különös, északi meséket asszociáló munkájára szintén nem lehet nem figyelni. „Idősebbjeink” közül talán Fontos Sándor vásznait néz- zük most legelégedettebben: amit vesztek fényben, lát- ványban, annyit nyertek mélységben, gondolatban. A Mihály csak méretük szerint mindig szívesen látott —, s most díjjal is megjutalma- zott — Szurcsik János fő- képp Arató kaszásával ad újat.

Az idei nyári tárlat grafi- katermése a tavalyihoz ké- pest valamivel soványabbra sikerült. Számuk szerint is, „súlyuk” szerint is meg- csappantak a lapok; s így a 67-es grafikatobzódást most csak néhány — egyébként igen kiváló — rajz idézi. A leumi, X. Szegedi Nyári Tár- Mesterségek dicsérete című munkák, melyek a bemuta-

tott mesterségek mellett al- kotójukat, Abrahám Ráfalt is dicsérik; Czinke Ferenc új lapjai, melyek most új oldal- ról mutatják a művészt; Ka- jári Gyula három szénreme- ke és Szalay Ferenc ugyan- csak három, egyáltalán nem vázlat-rangú vázlata. Nagy öröm és egyben nagy derűlt- ség Gácsi Mihály rézkarcai is nézni — kár, hogy a szegedi kiállítás előtt már több- ször is volt alkalmunk talál- kozni velük.

Grafikában vesztett a IX. Szegedi Nyári Tárlat, nyert viszont szobrokban! Ponto- sabbán a bronzba öntött, leg- kisebb munkákban, a pla- fialtal festőkről szólva: a leg- nagyobb örömet, kétségkívül a díjazott szobrászok — Ligeti Erika és Tóth Sándor — munkái is, amelyek közül Ligeti Erika „kollektívából” különösen a Bábfejstívl-sorozat esupa- mító Zoltánfi István mester- mód megfestett, motívum- gazdag képére, s az ismét — joggal — szereplő Veres Mi- hály különös, északi meséket asszociáló munkájára szintén nem lehet nem figyelni. „Idősebbjeink” közül talán Fontos Sándor vásznait néz- zük most legelégedettebben: amit vesztek fényben, lát- ványban, annyit nyertek mélységben, gondolatban. A Mihály csak méretük szerint mindig szívesen látott —, s most díjjal is megjutalma- zott — Szurcsik János fő- képp Arató kaszásával ad újat.

A mindenképpen sikeres- nek minősíthető — Rozványi Márta rendezte — kilence- dik tárlat után nagy érdek- lődéssel várjuk a jó irányba haladó, kellő sebességű uta- zás újabb állomását: a jubí- igen kiváló — rajz idézi. A leumi, X. Szegedi Nyári Tár- Mesterségek dicsérete című munkák, melyek a bemuta-

Akác László

Képernyő

ránckok játszották el a drá- mát... Somogyvári Rudolf, Somo- gyi Erzsé, Gobbi Hilda, Tyll Attila, Almási Éva és Szendrő József alakította a tv-já- ték szerepét. Hogy Horváth Jenő milyen jó rendező azt éppen a legutolsóként emli- tett Szendrő József szokatlan- nul mértéktartó, s ezért szo- katlanul hatásos játéka ma- gyarazza: ő még ezt a mosta- nában különösképpen fej- csúválva figyelt színészt is rá tudta venni egy igazi — szí- nészi — alakításra.

A. L.

KEDD,
1968. AUGUSZTUS 6.

DEL-MAGYARORSZAG 5